

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування
Кафедра публічного управління та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту
_____ **В.Г. Горник**
_____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МЕТОДОЛОГІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ”

освітній рівень   Доктор філософії

галузь знань   28 Публічне управління та адміністрування

спеціальність
(спеціалізація)   281 Публічне управління та адміністрування

освітня програма   Публічне управління та адміністрування

тип дисципліни   Обов’язкова

Київ – 2021 рік

Розробник: С.О.Кравченко, д.держ.упр., професор, завідувач кафедри публічного управління та економіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та економіки

Протокол від 7 жовтня 2021 року № 3

Завідувач кафедри публічного управління та економіки

С.О.Кравченко

Погоджено:
Гарант освітньої програми

С.О.Кравченко

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	2	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	60		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	12	6
Семестр:	2	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	1	Семінарські заняття:	8	4
самостійна робота:	2	Самостійна робота:	40	50
Форма підсумкового контролю:	залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного управління та економіки, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kravchenko.serhii@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Філософія Методика дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи Наука публічного управління та адміністрування: стан та розвиток	Механізми державного управління у окремих сферах і галузях суспільного життя Інновації в публічному управлінні Концепції та моделі публічної служби Регіональний та місцевий розвиток Аналіз політики в публічному управлінні

Мета вивчення дисципліни:

Формування у аспірантів знань методології публічного управління, вмінь та навичок її використання та удосконалення при здійсненні наукових досліджень.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 14. Вміння та навички застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування, удосконалення методології досліджень у цій галузі.

ПРН 15. Вміння розробляти й удосконалювати підходи, методи і технології практичної діяльності у галузі публічного управління та адміністрування.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва	Результати навчання
---------------	---------------------

компетентності	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)				
ФК 5. Знання сучасної методології наукових досліджень та практичної діяльності в галузі публічного управління та адміністрування, відповідного досвіду країн з ефективним публічним управлінням.	ПРН 14 ПРН 15	ПРН 14		ПРН 14
ФК 6. Здатність розробляти й удосконалювати дослідницькі та практичні підходи, методи і технології публічного управління та адміністрування.	ПРН 14 ПРН 15	ПРН 14 ПРН 15		ПРН 14 ПРН 15

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальнонаукова методологія та її застосування у дослідженнях публічного управління

Тема 1.1. Поняття та специфіка загальнонаукової методології

Загальнонаукова методологія як система універсальних методологічних засобів. Загальнонаукові методологічні принципи (причинності, відповідності, можливості дослідної перевірки тощо). Основні логічні закони (тотожності, протиріччя, виключення третього, достатньої підстави). Загальнонаукові підходи до дослідження (наприклад, алгоритмічний, системний, кібернетичний, інформаційний, діяльнісний підходи тощо). Специфічні принципи досліджень у публічному управлінні. Спеціальні підходи до досліджень у публічному управлінні (системний, ситуаційний, процесний, діяльнісний, інформаційний, структурно-функціональний тощо). Поняття загальнонаукових методів, їх поділ на емпіричні, теоретичні та загальнологічні.

Тема 1.2. Методологія емпіричних досліджень та її використання у пізнанні сфери публічного управління

Сутність, особливості та етапи наукового спостереження, види спостережень. Експеримент як активне втручання у явища навколишнього світу, його важливість для отримання наукових знань. Етапи експерименту, його різновиди. Експерименти та спостереження у сфері публічного управління й адміністрування. Поняття та структура вимірювання. Різновиди шкал вимірювання, їх використання у публічному управлінні та адмініструванні. Сутність, процедури та різновиди опису й порівняння управлінських явищ.

Тема 1.3. Основи системного підходу

Принцип системності. Сутність системного підходу. Поняття системи, суспільні системи. Основні характеристики систем. Аспекти системного підходу. Класифікація системних зв'язків. Закономірності систем. Принципи системного підходу. Системний підхід як одна з основ сучасної теорії та практики публічного управління

Розділ 2. Методологічний інструментарій наукових досліджень в публічному управлінні

Тема 2.1. Загальнонаукові методи досліджень та їх застосування у галузі публічного управління

Поняття загальнонаукових методів досліджень. Групи універсальних методів

емпіричного та теоретичного пізнання. Аналіз, синтез, моделювання, порівняння, аналогія, індукція, дедукція, спостереження, експеримент, вимірювання, систематизація, класифікація, узагальнення, абстрагування, ідеалізація, формалізація, екстраполяція. Особливості, проблеми та можливості використання загальнонаукових методів у дослідженнях з публічного управління.

Тема 2.2. Використання експертних оцінок для вирішення аналітичних завдань у публічному управлінні

Сутність методів експертних оцінок. Індивідуальні та колективні експертні методи. Метод анкетування. Метод інтерв'ю. Метод аналітичної експертної оцінки. Метод наукової комісії. Метод "мозкової атаки" ("мозкового штурму"). Метод "Дельфі". Метод "сценарію". Метод аналізу ієрархій.

Тема 2.3. Методи моделювання в аналітичних дослідженнях у галузі публічного управління

Принципи, процес та різновиди моделювання систем. Загальна модель публічного управління як динамічної системи. Модель системи органів публічного управління в Україні. Типові моделі сучасних організаційних структур. Класична модель раціонального прийняття рішення. Інформаційна модель управлінського процесу. Функціональна модель процесу управління. Методи структурно-функціонального аналізу і моделювання. Процесний аналіз (моделювання). Метод "дерева цілей". Аналіз-SWOT. Морфологічні методи. Метод імітаційного моделювання. Методи типу "результати – витрати".

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Загальнонаукова методологія та її застосування у дослідженнях публічного управління					
Тема 1.1. Поняття та специфіка загальнонаукової методології	8	2			6
Тема 1.2. Методологія емпіричних досліджень та її використання у пізнанні сфери публічного управління	14	2		4	8
Тема 1.3. Основи системного підходу	8	2			6
Разом за розділом 1	30	6		4	20
Розділ 2. Методологічний інструментарій наукових досліджень в публічному управлінні					
Тема 2.1. Загальнонаукові методи досліджень та їх застосування у галузі публічного управління	8	2			6
Тема 2.2. Використання експертних оцінок для вирішення аналітичних завдань у публічному управлінні	14	2		4	8
Тема 2.3. Методи моделювання в аналітичних дослідженнях у галузі публічного управління	8	2			6
Разом за розділом 2	30	6		4	20
Залік				2	

Усього годин	60	12	8	40
---------------------	----	----	---	----

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Загальнонаукова методологія та її застосування у дослідженнях публічного управління					
Тема 1.1. Поняття та специфіка загальнонаукової методології	10	2			8
Тема 1.2. Методологія емпіричних досліджень та її використання у пізнанні сфери публічного управління	10			2	8
Тема 1.3. Основи системного підходу	10	2			8
Разом за розділом 1	30	4		2	24
Розділ 2. Методологічний інструментарій наукових досліджень в публічному управлінні					
Тема 2.1. Загальнонаукові методи досліджень та їх застосування у галузі публічного управління	10				10
Тема 2.2. Використання експертних оцінок для вирішення аналітичних завдань у публічному управлінні	10			2	8
Тема 2.3. Методи моделювання в аналітичних дослідженнях у галузі публічного управління	10	2			8
Разом за розділом 2	30	4		2	26
Залік				2	
Усього годин	60	6		4	50

4. Організація самостійної роботи аспірантів

4.1. Підготовка до семінарських занять

Тема 1.2. Методологія емпіричних досліджень та її використання у пізнанні сфери публічного управління

Питання до семінарського заняття

1. Моделі систем органів публічного управління у різних сферах суспільного життя в Україні.
2. Використання системного підходу в дослідженнях з публічного управління.
3. Методи структурно-функціонального аналізу і моделювання.
4. Метод "дерева цілей" публічного управління в Україні.
5. Морфологічні методи, що покликані дати уявлення про повну множину можливих варіантів побудови, функціонування або розвитку системи публічного управління.

Тема 2.2. Використання експертних оцінок для вирішення аналітичних завдань у публічному управлінні

Питання до семінарського заняття

1. Поняття методів експертних оцінок, їх переваги, недоліки, можливості застосування.
2. Методи індивідуальних експертних оцінок та їх застосування в аналітичній діяльності у публічному управлінні:
  - а) метод анкетування;

- б) метод інтерв'ю;
  - в) метод аналітичної експертної оцінки.
3. Методи колективних експертних оцінок та їх застосування в аналітичній діяльності у публічному управлінні:
- а) метод наукової комісії;
  - б) метод "мозкової атаки" ("мозкового штурму");
  - в) метод "Дельфі".

4.2. Матеріали для самоконтролю

Самостійна робота аспіранта у межах навчальної дисципліни «Методологія публічного управління» передбачає написання та захист ним творчої роботи до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів. Творча робота висвітлює результати самостійного обдумування аспірантами актуальних проблем публічного управління в Україні. Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі рекомендації для розв'язання проблеми.

Вимоги до захисту творчої роботи:

- творча робота повинна бути підготовлена кожним аспірантом індивідуально;
- виконана творча робота надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві не пізніше, ніж за 2 тижні до початку екзаменаційної сесії;
- друкований варіант творчої роботи надається аспірантом під час захисту;
- результати написання творчої роботи презентуються аспірантом під час екзаменаційної сесії у формі короткої доповіді та відповідей на поставлені запитання;
- на захисті для доповіді надається 5 хв.

Структура творчої роботи.

У структурі творчої роботи виділяються такі основні складові частини.

1. Постановка проблеми:
  - короткий аналіз сучасного стану публічного управління у частині, що стосується обраної теми, виділення суперечностей та недоліків, що зумовлюють проблему;
  - чітке формулювання проблеми відповідно до виділених суперечностей та недоліків, основні складові проблеми;
  - негативні наслідки того, що проблема не вирішується.
2. Шляхи вирішення проблеми:
  - визначення підходів до вирішення проблеми;
  - опис конкретних шляхів реалізації обраних підходів.
3. Значення для практики:
  - позитивні зміни у галузі публічного управління внаслідок реалізації запропонованих підходів;
  - позитивне значення цих змін для розвитку публічного управління.
4. Висновки, що коротко відображають результати проведеного аспірантом дослідження проблеми.
5. Перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Вимоги до оформлення творчої роботи.

Творча робота має бути роздрукована на білому папері стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва інституту; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові аспіранта, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У

плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмінням аспіранта стисло і водночас вичерпно розкрити тему: показати значення проблеми, що розглядається, оцінити, як вона висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи – 10-12 сторінок. Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці реферату списку літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Список використаної літератури (не менше 5 джерел) оформляється згідно з діючими правилами. Якщо інформація взята з мережі Інтернет, потрібно, як і для звичайної літератури, вказати автора, назву статті, а потім навести адресу сайту в Інтернеті. У творчій роботі мають бути обов'язково авторські пропозиції щодо вирішення проблеми, що розглядається. До тексту творчої роботи додається презентація у форматі Microsoft Power Point обсягом 6-8 слайдів, що відображає основні положення творчої роботи відповідно до його структури.

Перелік тем творчих робіт до розділу 1

1. Основні характеристики системи публічного управління у галузі освіти.
2. Основні характеристики системи публічного управління у галузі охорони здоров'я.
3. Основні характеристики системи публічного управління у галузі енергетики.
4. Використання основних принципів системного підходу при побудові та функціонуванні систем у галузі публічного управління.
5. Поняття та особливості суспільних систем.
6. Закон необхідної різноманітності та його врахування у практиці публічного управління.
7. Закономірність цілісності системи та її врахування у практиці публічного управління.
8. Закономірність історичності та її врахування у практиці публічного управління.
9. Закономірність комунікативності та її врахування у практиці публічного управління.
10. Закономірність еквіфінальності та її врахування у практиці публічного управління.
11. Загальна модель публічного управління як динамічної системи.
12. Модель системи органів публічного управління в Україні.
13. "Дерево цілей" публічного управління в Україні.
14. Лінійна модель організаційної структури: поняття, переваги, недоліки, практичне використання у галузі публічного управління.
15. Функціональна модель організаційної структури: поняття, переваги, недоліки, практичне використання у галузі публічного управління.
16. Лінійно-функціональна модель організаційної структури: поняття, переваги, недоліки, практичне використання у галузі публічного управління.
17. Дивізійна модель організаційної структури: поняття, переваги, недоліки, практичне використання у галузі публічного управління.
18. Проектна модель організаційної структури: поняття, переваги, недоліки, практичне використання у галузі публічного управління.
19. Матрична модель організаційної структури: поняття, переваги, недоліки, практичне використання у галузі публічного управління.
20. Функціональна модель процесу управління та особливості її використання у публічному управлінні.
21. Інформаційна модель управлінського процесу та особливості її використання у публічному управлінні.

Перелік тем творчих робіт до розділу 2

1. Методи структурно-функціонального аналізу і моделювання та їх використання у публічному управлінні.
2. Аналіз-SWOT та його використання у публічному управлінні.
3. Метод морфологічної шухляди та його використання у публічному управлінні.
4. Метод систематичного покриття поля та його використання у публічному управлінні.
5. Метод заперечення і конструювання та його використання у публічному управлінні.
6. Застосування імітаційного моделювання у публічному управлінні.
7. Методи типу "результати – витрати" та їх використання для аналізу ефективності державних програм.
8. Метод аналізу ієрархій та його використання у публічному управлінні.
9. Метод анкетування та його використання у публічному управлінні.
10. Метод "сценарію" та його використання у публічному управлінні.
11. Метод "Дельфі" та його використання у публічному управлінні.
12. Метод аналітичної експертної оцінки та його використання у публічному управлінні.
13. Метод "мозкового штурму" та його використання у публічному управлінні.
14. Індивідуальні та колективні експертні методи у публічному управлінні: порівняльна характеристика.
15. Метод наукової комісії та його використання у публічному управлінні.
16. Сутність морфологічного підходу та можливості його застосування у аналітиці в публічному управлінні.

4.3. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Специфіка методології досліджень у галузі публічного управління.
2. Основні принципи досліджень у публічному управлінні.
3. Логічні закони тотожності та протиріччя, їх застосування у наукових дослідженнях.
4. Логічні закони виключення третього та достатньої підстави, їх застосування у наукових дослідженнях.
5. Процес аргументування, вимоги до аргументів.
6. Загальнонаукові методи досліджень, їх застосування у дослідженнях з публічного управління.
7. Аналіз як метод дослідження.
8. Метод порівняння та його використання у дослідженнях з публічного управління.
9. Роль синтезу в дослідженнях з публічного управління.
10. Метод моделювання у дослідженнях з публічного управління.
11. Поняття та властивості моделі.
12. Морфологічні, функціональні та інформаційні моделі.
13. Метод аналогії у дослідженнях з публічного управління.
14. Методи індукції та дедукції, їх значення для досліджень з публічного управління.
15. Методи спостереження та експерименту, їх використання у дослідженнях з публічного управління.
16. Метод вимірювання, основні типи шкал вимірювання.
17. Методи систематизації та класифікації, їх роль у дослідженнях з публічного управління.
18. Метод узагальнення та його значення для досліджень з публічного управління.

19. Методи абстрагування та ідеалізації: сутність, порівняння, використання у дослідженнях з публічного управління.
20. Метод формалізації для досліджень з публічного управління.
21. Метод екстраполяції, його використання у дослідженнях з публічного управління.
22. Принцип системності та сутність системного підходу.
23. Поняття системи, особливості суспільних систем.
24. Основні характеристики систем.
25. Аспекти системного підходу.
26. Класифікація системних зв'язків за змістом, за характером та спрямованістю взаємодії.
27. Зміст системних зв'язків породження, будови, функціонування та управління.
28. Основні принципи системного підходу.
29. Принципи системного моделювання.
30. Процес та різновиди моделювання системи.
31. Загальна модель публічного управління як динамічної системи.
32. Модель системи органів публічного управління в Україні.
33. Типові моделі сучасних організаційних структур.
34. Модель "дерева цілей" публічного управління.
35. Класична модель раціонального прийняття рішення.
36. Інформаційна модель управлінського процесу.
37. Функціональна модель процесу управління.
38. Методи системного аналізу: загальна характеристика.
39. Методи структурно-функціонального аналізу і моделювання.
40. Процесний аналіз (моделювання).
41. Метод "дерева цілей".
42. Аналіз-SWOT.
43. Сутність морфологічного підходу та можливості його застосування у дослідженнях з публічного управління.
44. Метод морфологічної шухляди.
45. Методи систематичного покриття поля та заперечення і конструювання.
46. Методи "матриць відкриття", семиразового пошуку та "букету проблем".
47. Метод імітаційного моделювання.
48. Методи типу "результати – витрати".
49. Сутність методів експертних оцінок, можливості їх застосування.
50. Індивідуальні та колективні експертні методи, їх переваги та недоліки.
51. Метод анкетування.
52. Метод інтерв'ю.
53. Метод аналітичної експертної оцінки.
54. Метод наукової комісії.
55. Метод "мозкової атаки" ("мозкового штурму").
56. Метод "Дельфі".
57. Метод "сценарію".
58. Метод аналізу ієрархій.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

5.1. Політика курсу

Відвідування лекційних занять є добровільним, проте враховується при підсумковому контролі шляхом задавання додаткових запитань за відповідним матеріалом.

Відвідування семінарських занять є обов'язковим, їх пропуск автоматично знижує підсумкову оцінку за курсом, оскільки на відповідні семінари аспірант не отримує балів.

Політика академічної доброчесності визначається згідно з Положенням про

запобігання та виявлення академічного плагіату в Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Денна форма навчання

Поточний контроль				Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
C1.2	TP1	C2.2	TP2	40	100
5	10	5	10		

C1.2, C2.2 – семінари до тем розділів

TP1, TP2 – творчі роботи до розділів

Заочна форма навчання

Поточний контроль				Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
C1.2	TP1	C2.2	TP2	40	100
5	10	5	10		

C1.2, C2.2 – семінари до тем розділів

TP1, TP2 – творчі роботи до розділів

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бакуменко В. Д. Методологія системних досліджень в державному управлінні : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, С. О. Кравченко. – К. : ВПЦ АМУ, 2011. – 116 с.
2. Бакуменко В. Д. Підходи та моделі креативного державного управління : монографія / В. Д. Бакуменко, С. О. Кравченко, О. М. Руденко ; за заг. ред. В. Д. Бакуменка. – К. : АМУ, 2014. – 228 с.
3. Кравченко С. О. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / С. О. Кравченко, О. Л. Євмешкіна. – К. : УкрСІЧ, 2018. – 150 с.
4. Кравченко С. О. Основи методології інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. / С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : УкрСІЧ, 2015. – 136 с.
5. Кравченко С. О. Теоретичні, організаційні та практичні засади державного управління (дистанційний курс) : навч.-метод. матеріали / С. О. Кравченко. – К. : НАДУ, 2015. – 52 с.

6. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукового дослідження : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
7. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни "Вступний модуль" підмодулю "Методологія наукових досліджень в галузі "Публічне адміністрування" / уклад. : В. М. Князєв, Ю. В. Бакаєв. – К. : НАДУ, 2007. – 76 с.
8. Методологія державного управління : словн.-довід. / В. Д. Бакуменко, Д. О. Безносенко, С. В. Бутівченко, С. О. Кравченко та ін. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 196 с.
9. Словник системного аналізу в державному управлінні / Ю. П. Сурмін, Л. Г. Штика, В. Д. Бакуменко, Л. М. Гогіна. – К. : НАДУ, 2007. – 148 с.
10. Сурмін Ю. П. Аналитическая деятельность: теория, методы, инструменты : учебник / Ю. П. Сурмін, И. П. Бидзюра. – К. : Освіта України, 2012. – 494 с.
11. Сурмін Ю. П. Методологія галузі науки "Державне управління" : монографія / Ю. П. Сурмін. – К. : НАДУ, 2012. – 372 с.
12. Цветков В. В. Демократія і державне управління: теорія, методологія, практика : монографія / В. В. Цветков. – К. : Юрид. думка, 2007. – 336 с.

Додаткові

1. Андреев И. Д. О методах научного познания / И. Д. Андреев. – М. : Наука, 1964. – 184 с.
2. Афанасьев В. Г. Общество: системность, познание и управление / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1981. – 432 с.
3. Бакуменко В. Д. Базові моделі науково обґрунтованого управління в соціальних системах / В. Д. Бакуменко // Наук.-інформ. вісн. з держ. упр. – 2010. – Вип. 1. – С. 2-6.
4. Гвишиани Д. М. Организация и управление / Д. М. Гвишиани. – 3-е изд., перераб. – М. : Изд-во МГТУ, 1998. – 332 с.
5. Грабченко А. І. Методи наукових досліджень : навч. посіб. / А. І. Грабченко, В. О. Федорович, Я. М. Гаращенко. – Х. : НТУ "ХП", 2009. – 142 с.
6. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
7. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 2 : Методологія державного управління. – 2011. – 692 с.
8. Концептуальні засади розвитку галузі науки "Державне управління" : наук. розробка / кол. авт. : К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін, Л. І. Загайнова та ін. / за заг. ред. К. О. Ващенко, Ю. П. Сурміна, Л. І. Загайнової. – К. : НАДУ, 2013. – 48 с.
9. Кравченко С. О. Удосконалення державного планування наукових досліджень (методологічний аспект) : монографія / С. О. Кравченко. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2004. – 204 с.
10. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління : навч. посіб. / Н. Р. Нижник, О. А. Машков ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. : Вид-во УАДУ, 1998. – 160 с.
11. Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Саати, К. Кернс. – пер. с англ. – М. : Радио и связь, 1991. – 224 с.
12. Стеценко І. В. Моделювання систем : навч. посіб. / І. В. Стеценко. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – 399 с.
13. Фаренік С. А. Логіка і методологія наукового дослідження : наук.-метод. посіб. / С. А. Фаренік. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.
14. Штофф В. А. Введение в методологию научного познания / В. А. Штофф. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1972. – 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a>
2. Національна академія державного управління при Президентові України. – <http://www.academy.gov.ua>

3. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – <http://www.president.gov.ua>
4. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/control>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. – <http://www.niss.gov.ua>
6. Міжнародний цент перспективних досліджень. – <http://www.icps.com.ua>
7. Центр політико-правових реформ. – <http://www.pravo.org.ua>
8. Інститут законодавства Верховної Ради України. – <http://instzak.rada.gov.ua>
9. Державна науково-навчальна установа "Академія фінансового управління". – <http://afu.minfin.gov.ua>
10. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова. – <http://www.razumkov.org.ua>
11. Київський національний економічний університет. – <http://www.kneu.edu.ua>
12. Фонд "Демократичні ініціативи" ім І.Кучеріва. – <http://www.dif.org.ua>
13. Інститут світової політики. – <http://www.iwrp.org.ua>
14. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – <http://www.ier.com.ua>